

VASILE ȚIROIU ȘI SAVEL RĂDULESCU. CORESPONDENȚĂ

Horia Dumitrescu

Autentică personalitate locală, Vasile Țiroiu¹ s-a născut la 8 septembrie 1890 în Boloteștii Vrancei, loc ce a zămislit și pe mitropolitul Varlaam al Moldovei.

După absolvirea cursurilor Liceului Internat „C.Negruzzi” din Iași (1901-1908) a urmat la Universitatea din București, Facultatea de Drept al cărei licențiat a fost (1912), fiind și cursant al Facultății de Litere (Istorie și Geografie).

A făcut campania din Bulgaria (1913), și a luptat ca ofițer de front și în Războiul de Reîntregire a Neamului (1916 -1918).

Demobilizat în martie 1918, ca semn al prețuirii de care s-a bucurat în anii studenției din partea lui Simion Mehedinți, i-a fost șef de cabinet la Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor în guvernul Alexandru Marghiloman (5 martie - 23 octombrie 1918).

În 1920 se stabilește definitiv în Bolotești, cu ocupația principală de „agricultor și viticultor”, dar funcțiile nu-l vor ocoli: vicepreședinte al Camerei Agricole Putna (1923-1936), primar al comunei Bolotești cu renunțare la salariu (1926-1929), prefect al județului Putna (1934-1937), președinte al Federației Naționale a Cooperativelor Viticole și Pomicole din România (1937-1947), deputat de Putna (1945-1947) etc.

Vasile Țiroiu a fost prieten de familie cu Ioan P.Rădulescu-Putna²

---

¹ V.D.Cotea - Vasile Țirolu - Omul de excepție (1896-1976), în *Cronica Vrancei*, vol.II, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura DM Press, Focșani, 2001, p.331-336

² N.Șt.Graur - *Figuri politice putnene*, Tipografia, Librăria și Legătoria de Cărți Alexandru N.Leon & Co, Focșani, 1920, p.51-53

– profesor, avocat, prefect (pentru o scurtă perioadă), deputat –, nimeni altul decât tatăl diplomatului Savel Rădulescu, cel mai apropiat prieten și colaborator al lui Nicolae Titulescu³.

Viața și activitatea lui Savel Rădulescu s-au înscris pe alte coordonate, depășind cu mult planul local și, de multe ori, cel național.

Născut la 19 octombrie 1895⁴, Savel Rădulescu a absolvit cursurile primare și liceale în Focșani.

A participat la Războiul de Reîntregire a Neamului⁵, după care a plecat la Paris ca student la Facultatea de Drept. În 1923 susține teza de doctorat: „La politique financière de la Roumanie depuis 1914”⁶, care a atras atenția lui Vintilă Brătianu (ministru de Finanțe în guvernul I.I.C.Brătianu: 19 ianuarie 1922 - 30 octombrie 1923).

Serios și ambițios, înzestrat cu certe calități intelectuale, dar și cu o putere de muncă de invidiat, Savel Rădulescu rămâne în străinătate – deși părinții doreau să se întoarcă în țară și să participe la concursul pentru ocuparea postului vacant de la Catedra de Finanțe a Universității Iași – și intră în diplomatie în 1925.

Ascensiunea sa profesională a fost rapidă: consilier financiar la Legația din Londra (15 ianuarie 1926), consilier financiar și economic și director al Diviziunii Economice a MAE (Decretul nr. 668 din 1 iulie 1928) și ministru plenipotențiar clasa a II-a (Decret nr. 607 din 1 ianuarie 1930)⁷.

Între anii 1925-1936 a fost alături de Nicolae Titulescu în activitatea pe care ilustrul diplomat a desfășurat-o la Societatea

---

³ pe 4 martie a.c. s-au împlinit 120 de ani de la nașterea marelui diplomat

⁴ Arhivele Naționale Vrancea, fond Starea civilă Focșani, Registrul Stărei civile pentru născuți nr.268 (1895) , f.258

⁵ vezi H.Dumitrescu - **Savel Rădulescu și Primul Război Mondial în România și Primul Război Mondial**, coordonatori: Gheorghe Buzatu, Valeriu Florin Dobrinescu, Horia Dumitrescu, Editura Empo, Focșani, 1998, p.279-283

⁶ A.F.Frangulis - **Dictionnaire diplomatique**, vol.I, Paris, 1933, p.883

⁷ Arhivele Ministerului Afacerilor Externe (în continuare se va cita AMAE), dosar R52, f.34 verso

Națiunilor. Savel Rădulescu a funcționat ca expert, delegat supleant și delegat, precum și în consiliile Societății Națiunilor.

În 1932 a prezidat una din comisiile Conferinței Dezarmării, iar în 1935 a fost președintele uneia din comisiile Societății Națiunilor, făcând parte în această calitate din Biroul Adunării Generale a Societății Națiunilor.

A participat la Conferințele ce au avut loc la Haga și Paris în problema reparațiilor de război (1925-1930), la Conferința economică de la Londra (1933), Conferința de la Stresa (1933), precum și la Conferința Strâmtoarelor (1936).⁸

Din 1932 până în 1936 a fost subsecretar de Stat la Ministerul Regal al Afacerilor Străine (titularul Ministerului fiind Nicolae Titulescu) în cinci guverne: Iuliu Maniu (20 octombrie 1932 - 14 ianuarie 1933), I.Gh.Duca (14 noiembrie - 30 decembrie 1933), dr. C.Anghelescu (30 decembrie 1933 - 3 ianuarie 1934), Gh.Tătărescu (3 ianuarie - 2 octombrie 1934) și, din nou, Gh.Tătărescu (5 octombrie 1934 - 29 august 1936).

Odată cu înlăturarea din guvern a lui Nicolae Titulescu (august 1936) a încetat și activitatea lui Savel Rădulescu în cadrul Ministerului Afacerilor Străine.

Prin Decretul Lege nr.2067 din 28 octombrie 1944⁹ Savel Rădulescu a fost numit membru în Comisia pentru Aplicarea Armistițiului dintre România și Națiunile Unite (alături de C.Vișoianu, Radu Crutzescu, general Septimiu Pretorian și Cezar Popescu), iar la 20 noiembrie 1944 (Decret nr.2216)¹⁰, devine președintele acesteia până la 22 februarie 1945.¹¹

Începutul corespondenței dintre Vasile Țiroiu și Savel Rădulescu îl constituie telegrama primită de primul de la tânărul diplomat aflat la

---

⁸ Arhivele C.C. al PCR, dosar Savel Rădulescu, f.1

⁹ AMAE, dosar R 52, f.42

¹⁰ Ibidem, f.40

¹¹ vezi H.Dumitrescu - Savel Rădulescu și aplicarea Convenției de Armistițiu din 12/13 septembrie 1944, în Omagiu Istoricului Gheorghe Buzatu, coordonator: Horia Dumitrescu, Editura Empro, Focșani, 1999, p.760-813

St.Moritz în vacanță de Anul Nou.

Tatăl diplomatului își informa fiul în scrisoarea din 2 ianuarie 1930 că „*Vasile Țiroiu și soția sa, pe care i-am vizitat eri, erau foarte încântați de telegrama ta; nu știau cum să-și arate recunoștința, că de acolo ți-ai adus aminte*”¹².

La începutul primăverii aceluiași an, Vasile Țiroiu trece peste reținerile ce le avea și-i scrie lui Savel Rădulescu:

„Bolotești 5 April 1930

Dragul meu Savel,

E atâta timp de când vreau să-și scriu aceste rânduri. Am amânat zi cu zi, întârziind poate și din pricina grijilor și ocupațiilor mele de fiecare zi și din pricina unei crize de apendicită de care am suferit.

Dar am amânat, mai ales, stăpânit de un sentiment de timiditate vagă, neștiind nici cum să-ți scriu, nici în ce situație mă găsesc față de tine cu fie-care zi care trece.

Dragul meu Savel, nu se știe dacă cărările pe care mergem fiecare, viața fie-cărui din noi, a ta mai ales, ne vor mai îngădui să te chemăm cu această intimă și veche familiaritate. Ți-o spun însă acum, când cu toată inima noastră de prieteni și mișcați în sufletul nostru legat de tine prin atâtea legături, te felicităm pentru locul ce ți s-a dat, pentru situația ce ți s-a fixat.

Munca ta neobosită, înțelepciunea ta, firea ta onestă cultura ta, te-au ridicat zi cu zi și te-au așezat acolo, unde la vârsta ta, atât de puțini oameni în această lume pot să se ridice.

Și o parte din această ascensiune, din această onoare, din această grea răspundere pe care o porți de-acum înainte, din nădejdea și temeinicia pe care o însuiezi, se răsfrânge și asupra noastră, a tuturor celor ce-ți suntem concetățeni, cunoscuți și prieteni.

Avem dreptul ca asupra unui bun al nostru, să ne bucurăm de tine, să ne fericim și să ne mândrim cu tine, așa cum ne-am mândrit cu toți acei ce-au plecat din acest județ al nostru, ca să strălucească în fruntea țării.

---

¹² Arhivele Naționale Istorice Centrale, fond Savel Rădulescu, dosar nr. 174, f. 150

După Duiliu Zamfirescu și Mehedinți, vii tu acum, dragă Savel, ca să strălucești asemeni și mai mult ca ei și să dai o satisfacție morală, o încurajare, o idealitate sufletească acestei lumi putnene întâi, acestei țări pe urmă.

Te admir, dragă Savel, te fericesc și asemeni vechiului pisalt, spun și eu cu ochii umezi: „Fericită e mama care ți-a legănat copilăria”

Ai fost până acum al nostru, ești de acum al Țării acesteia, care umilită, dezorientată, descurajată, decăzută, are atâta nevoie de Oameni.

Fii Om, Savel, din aceia ce trebuiesc astăzi acestii Patrii. Îți dorim noi și rugăm noi pe Dumnezeu să poți fi astfel.

Ești la o vârstă, când de acum încolo, ai atâta vreme să pui în serviciul țării și mintea ta și truda ta și talentul tău și sufletul tău curat ca aurul.

În împrejurări grele, în situații de cumpănă, în clipe de grele încercări, nu uita că sufletul părinților tăi și ai prietenilor tăi de totdeauna, veghiază și te îmbărbătează cu gândul lor.

Și acum când simțim cu toții, că nu mai ești nici al nostru, nici al orașului nostru, nici al județului, fiind-că ești al tuturor, îngădui-ne să avem în suflet o umbră de regret și un fior de egoism.

Și mai ales eu, care de aici de la Bolotești, îmi va fi greu să mai fiu aproape de tine și nici să mai sper că în una din zilele de Paști ne vei face bucuria să ciocnim un ou roșu, cum ne-ai făgăduit odată, dă-mi voie să am în inimă o nelămurită părere de rău.

E poate aceeași părere de rău care pogoară de sigur adeseori și în inima acelor ai tăi, care te-au avut până acum deplin și te au din ce în ce mai puțin de-acum înainte.

Te îmbrățișez cu drag, și-ți doresc sănătate și-ți doresc tot binele, toată puterea de muncă, toată strălucirea unei vieți, urmând o cale de ascensiune neîntreruptă, așa cum meriți prin toată personalitatea ta complexă.

Vasile Țiroiu¹³

¹³ Ibidem, dosar nr.200, f.1- 2

Iubite Savel,

Din toată inima îți adresez felicitări pentru numirea ta în cel mai înalt și mai de vază post diplomatic al Țării noastre. Îți dorim din tot sufletul – ca acum – ajuns la cel mai înalt grad – Dumnezeu să-ți asigure neconținut sănătate deplină, mulțumire, satisfacții sufletești, ca să poți munci și să poți da Patriei tot tributul muncii, înțelepciunii și experienței tale atât de prematură, dar atât de bogată.

Și-ți mulțumim cu drag, pentru infinita și nedesmințita ta atențiune, care ne umple sufletul de bucurie. În vârtejul atâtor grele probleme și greutatea de Stat, nu uiți nici odată vechii și micii prieteni, dovedindu-le neîntrerupt noblețea caracterului tău.

Am avut ieri onoarea și mulțumirea să văd și să vorbesc cu Doamna Rădulescu. Ne-a povestit peripețiile drumului de la București la Focșani, pe care le-a sfârșit însă cu bine. Am fost însă nemângâiat aflând că nu ați știut nimic de vizita ce v-am făcut la București.

La 30 Decembrie (oprindu-ne 2 zile în București – în drum spre Giurgiu), am fost la Dta cu Aurelia. Ne-am suit cu liftul și băiatul de serviciu sus, am sunat de 2-3 ori, apoi ne-am coborât, lăsând cărțile în cutia de scrisori. D-na Rădulescu ne-a spus că nu a aflat nimic; probabil s-au pierdut cărțile noastre. Mi-am îngăduit cu acest prilej să adaug această lămurire – rugându-te a considera această vizită a mea și soției mele ca o palidă manifestare a afecțiunii și stimei ce-ți păstrăm.

Îmbrățișându-te cu drag, îți dorim numai bine și început bun în greaua și înalta misiune ce ți s-a încredințat.

Vasile Țiroiu

14 ianuarie 1933¹⁴

*

Dragul meu Savel,

Îți scriu aceste rânduri, de la Bolotești, unde ne trudim cu trudă și mâhnire, să restabilim o gospodărie devastată, să culegem ce a mai rămas dintr-o recoltă peste care a trecut cea mai cruntă furtună și să

---

¹⁴ Ibidem, f.4-5

așezăm din nou pe roate, o viață ce se părea că se întrerupe definitiv.

Le-am împlini poate toate, dac-am avea siguranța familiei, a averii și a muncii. Dar încă nu o avem.

Mă zbat cu greutateși mari, ce mi se par uneori că mă vor învinge ele pe mine.

În această situație și în astfel de împrejurări, pe care cu mintea ta înțeleaptă și cu sufletul tău bun, le vei înțelege ușor, să nu-mi iei în nume de rău, că îți adresez o caldă rugămintă.

Mioara, a terminat Facultatea de Drept și își dă acum, în iarna asta, examenele de licență.

Întreținerea ei în București, în aceste vremuri, la care se adaugă și aceia a băiatului meu, intern în cl.VIII-a la liceul Șincai, pare să copleșească posibilitățile mele materiale, actuale.

În afară de aceasta, ea însăși, simte nevoia sufletească, de a-și creia un început de carieră și rost în viață.

Nu am la cine apela, cu mai mulți sorti, de a fi ascultat. Situația ta de conducător la Societatea Creditul minier, în Comisia de armistițiu, cu atâta influență și cuvânt hotărâtor în atâtea instituții, îți dau poate posibilitatea, de a-i procura acest mijloc de ocupație și de întregire a mijloacelor ei de existență. E un element serios, sârguitor și conștiincios și nu vei regreta, cred, nici odată, că i-ai acordat atenția și bunăvoința ta și că i-ai încredințat o însărcinare potrivită situației și studiilor sale.

Dacă s-ar fi putut, aș fi venit personal să te rog în această chestiune, dar cine știe când voiu putea veni la București. Sunt însă aici, cu toată nădejdea în bunătatea ta și pentru aceasta îți mulțumesc.

Cu drag și te îmbrățișez

Vasile Țiroiu

Bolotești, 31 octombrie 1944¹⁵

*

Bolotești 25 mai 1945

Iubite Savel,

Te rog mult ca și în trecut, să nu-mi iei în nume de rău, că îmi

¹⁵ Ibidem, f. 6 - 7

permit să revin și să-ți reamintesc de chestiunea schimbării slujbei Mioarei la Banca Națională.

Dar pentru mine, e o chestiune prea importantă și capitală, ca să nu folosesc bunătatea ta.

Mioara s'a îndreptat și s'a fixat definitiv pentru cariera de funcționară, căci altă soluție de viață nu are, acum când resursele sale materiale s-au redus și când viața se desemnează tot sub mai multe greutăți și răspundere.

Dar la Comisia de armistițiu, nu are o poziție sigură pentru viitor, nefiind o instituție cu caracter permanent și a mai întârzia acolo, înseamnă să piardă timpul prețios pentru stagiul și vechimea de funcționar.

Apoi, demobilizările militarilor, intrarea în viața publică a evreilor, etc. fac ca mâini, intrarea într'o funcțiune publică serioasă, să fie o grea problemă.

De aceea, dragă Savel, dă-mi și de data asta, ca întotdeauna mâna ta de ajutor și rezolvă-mi această grea problemă, căci asigurând-o acum pe Mioara într-o funcție sigură și într-o instituție solidă, i-am asigurat viitorul și i-am constituit dota cea mai sigură și prețioasă.

Cu prestigiul tău, cu legăturile tale de prietenie ce le ai cu actualii conducători ai Băncii Naționale, cu marile servicii ce ai făcut totdeauna acestei instituții, cred și nădăjduiesc că se va putea împlini acest lucru.

Dar fiecare zi amânată, poate să îngreueze această rezolvare și de aceea te rog din tot sufletul, ca între nenumăratele tale preocupări și griji, adaugă și pe aceasta.

Îți mulțumesc dinainte cu toată recunoștința și îți dorim bine și sănătate.

Cu drag
Vasile Țirioiu¹⁶

*

---

¹⁶ Ibidem, f.8 - 9 verso

Iubite Savel,

Deși în ultimul timp, ne-am văzut mai rar, totuși tu ești totdeauna în mijlocul nostru, prin amintirea distinsei și adâncii prietenii ce ne-ai arătat întotdeauna.

Nu putem uita, că în deosebi Mioara s-a bucurat de protecția și bunătatea ta, la începutul carierei sale.

Acum, după cum știi, e o veche și bună funcționară a Băncii Naționale și soarta ei, a hotărât să-și întemeieze viața de căsnicie, tot cu un tânăr din această instituție.

A logodit acum câte-va săptămâni cu Mihai C.Dacu, doctor în chimia biologică și farmacist șef la Banca Națională.

E nepot al lui Nicu Dacu, dacă-ți amintești de acest bătrân simpatic din Focșanii noștri.

Prin Costică Barca, ne leagă și oarecare rudenie depărtată.

Tatăl său, Inginer C.Dacu, a fost la Ploiești, la o Societate petroliferă și acum stă în București, fiind și profesor la Școala Politehnică.

Am hotărât nunta acestor copii pentru ziua de 29 septembrie.

Și primul nostru gând, când a fost să le rostuiam nașii, a fost la tine Savel.

Îți va face ție oare plăcere, să fii nașul acestor copii buni, și ei să te aibă totdeauna exemplu de înțelepciune, distincție și viață, înaltă din toate punctele de vedere?

Ca nașă, alege pe oricine vrei din familia sau din jurul tău, începând cu buna și respectata noastră Doamnă Rădulescu.

Ne gândim să facem o nuntă restrânsă numai la familia și câțiva buni prieteni ai noștri, căci împrejurările grele, triste chiar, pentru noi și pentru Țară, dezastrul agricol în care am căzut în această regiune, nu ne îngăduie nici o ușurință.

Pentru noi toți, ar fi o mare bucurie, o mare mulțumire sufletească ca tu să accepți această propunere, ce ți-o adresez cu toată caldă prietenie și considerație ce ți-o păstrez.

În așteptarea răspunsului tău, te îmbrățișez cu drag și îți doresc

sănătate, iar Doamnei Rădulescu, te rog transmite-i respectuoase omagii din partea noastră a tuturor și rugămintea de a-ți da în această chestitune, o părere care să ne bucure.

Vasile Țiroiu

1946 Aug.15

Focșani str. I.C.Brătianu 123¹⁶

*

Dragă Savel,

Alătur cererea Mioarei, de care ți-am vorbit și a cărei rezolvare depinde de Dl Victor Slăvescu.

Te rog fii bun ca un frate pentru mine și ca un părinte sufletesc pentru ei și susține-o obținând aprobarea.

Aprobarea însă trebuie să cuprindă precizarea:

„La serviciul asist.medicale unde va lucra cu Dl Carol Grama”, altfel este ineficace.

Odată cu aceasta, te rog amintește-ți, ca să recomanzi și lui Georgel Gheorghiu de a-i avea în vedere la repartizarea apartamentelor.

Respectuoase sărutări de mâini Doamnei Rădulescu și toate cele bune lui Nicușor.

Pe tine te îmbrățișez cu drag și îți mulțumesc pentru toată bunătatea ta.

Vasile Țiroiu

19 oct. 1946

Rezolvarea cererii – comportă destulă grabă ca ei să-și poată aranja un program de viață.”¹⁷

Am încredințat tiparului scrisorile lui Vasile Țiroiu către Savel Rădulescu, fără a le analiza, într-o formă sau alta conținutul, lăsând întreaga libertate de analiză cititorului/cercetătorului, cu convingerea că acesta va desprinde esența relației dintre cei doi vrânceni, relație bazată pe respect reciproc și – la nevoie – pe fireasca solidaritate umană ce trebuie să existe între oameni de aceleași convingeri și educație.

---

¹⁶ Ibidem, f.10 - 11 verso

¹⁷ Ibidem, f.12- 13